

Børsnoterte foretaks IFRS-rapportering:

Observasjoner fra praksis

I årets undersøkelse av regnskapspraksis blant norske børsnoterte selskaper har fokus blitt rettet mot revisjonsberetningen, selskapenes kvartalsrapportering, tilpasning til nye sentrale regnskapsstandarder som trer i kraft i 2018 og 2019, og informasjon om selskapenes finansiering.

Dr. oecon. og statsautorisert revisor
Steinar S. Kvifte
Partner EY

MRR og Master i økonomi og ledelse
Maren Linnestad Kristiansen
EY

Bakgrunn

IFRS er et omfattende standardsett hvis formål er å bidra til et godt beslutningsgrunnlag for investorer og långivere. Standardsettet er prinsippbasert, men med ikke-ubetydelige innslag av regellignende bestemmelser. Dette innebærer at regnskapsprodusenter må utøve skjønn og gjøre tolkninger ved anvendelsen av standardene. Praksis utvikles derfor ikke nødvendigvis ensartet, ei heller er det alltid enkelt å få oversikt over hva som er etablert og bred praksis. EY har i en årrekke gjennomført en såkalt «Praksisundersøkelse» der regnskapsrapporteringen til selskaper notert på Oslo Børs gjennomgås for å identifisere etablert praksis på utvalgte områder.

Årets undersøkelse har fokus på regelverksendringer og tar for seg fire områder:

1. Revisors identifikasjon av sentrale forhold i revisjonsberetningene.
2. Selskapenes kvartalsrapportering.
3. Opplysninger om nye standarder som trer i kraft i 2018 og 2019.
4. Opplysninger om lånebetingelser («covenants»).

Revisor skulle for første gang identifisere sentrale forhold i sin beretning for alle regnskap med balansedag etter 15. desember 2016. I årets undersøkelse har vi kartlagt omfanget av omtalte sentrale forhold og vurdert bransjespesifikke forskjeller.

Sentrale forhold er i det følgende benevnt «KAM», som er forkortelse på den engelskspråklige originaltittelen, «Key Audit Matters».

Verdipapirhandelloven ble endret med virkning for 2017 og stiller ikke lenger krav om kvartalsrapportering. Vi har sett nærmere på hvordan selskapene har tilpasset seg denne regelendringen i første kvartal 2017.

Sentrale nye standarder om inntektsføring (IFRS 15), finansielle instrumenter (IFRS 9) og leieavtaler (IFRS 16) trer i kraft i 2018 og 2019. IFRS stiller krav til at det skal gis informasjon om disse nye standardene og forventet effekt på regnskapet når de tas i bruk. Vi har analysert innholdet i opplysningene som selskapene ga i 2016-regnskapet om de nye standardene.

Selskapenes opplysninger om lånebetingelser er det siste området som var gjenstand for gjennomgang i årets undersøkelse. Dette er et område som brukere over tid har etterlyst mer informasjon om. I september i år utga IASB et såkalt «Practice Statement» om vesentlighetsvurderinger (PS2), som blant annet forutsetter at informasjon om lånebetingelser skal gis med mindre brudd på disse er «svært usannsynlig» («remote»).

Revisjonsberetningen

Sentrale interessegrupper har lenge ønsket mer «åpenhet» i revisors rapportering, for på den måten å gi revisors beretning et innhold som har større nytteverdi for brukerne av regnskapet. Med virkning for regnskapsåret 2016 trådte sentrale endringer i «International Standards on Auditing», oftest omtalt som «ISA», i kraft.

Modifiserte revisjonsberetninger og presiseringer

I revisjonsberetningen finner regnskapsbrukerne informasjon om foretakets revisors mening om regnskapet. Revisors mening gir uttrykk for om regnskapet i det alt vesentlige på bakgrunn av innhentet revisjonsbevis er utarbeidet i samsvar med det gjeldende rammeverket for finansiell rapportering. I en «ren», umodifisert, revisjonsberetning er revisors konklusjon at regnskapet som sådan oppfyller de nevnte krav. I noen tilfeller vil imidlertid revisor rapportere en modifisert revisjonsberetning. I disse tilfellene trekker revisor én av følgende tre mulige konklusjoner; konklusjon med forbehold, negativ konklusjon og konklusjon om at revisor ikke kan uttale seg om regnskapet. Dersom revisor anser det nødvendig å gjøre brukerne oppmerksomme på et forhold beskrevet i regnskapet som etter revisors skjønn er av grunnleggende betydning for brukerens forståelse, skal revisor tilføye et presiseringsavsnitt.

Sentrale interessegrupper har lenge ønsket mer «åpenhet» i revisors rapportering.

Figur 1 – Modifiserte beretninger

År	Forbehold	Presiseringer	Antall beretninger
2015	5	17	170
2016	6	11	173

Vi har gjennomgått revisjonsberetningene for alle noterte selskapet på Oslo Børs for både 2015 og 2016. Det var i 2015, av totalt 170 selskaper, 17 beretninger som inneholdt presiseringer og 5 som inneholdt forbehold. I 2016 var det samme tallene henholdsvis 11 og 6, av totalt 173 beretninger. Med andre ord gikk antall presiseringer betydelig ned fra 2015 til 2016. Av de henholdsvis 17 (2015) og 11 beretningene (2016) som inneholdt presiseringer, gjaldt 15 (2015) og 6 (2016) fortsatt drift. At antall presiseringer, herunder presiseringer om fortsatt drift, har falt såpass mye det siste året er neppe veldig overraskende gitt den generelle økonomiske utviklingen i perioden, og også med tanke på de restruktureringene og konsolideringene som har skjedd i enkelte bransjer, som for eksempel i oljerelaterte virksomheter. Vi tror derfor ikke at den «positive» utviklingen totalt sett er en indikasjon på endringer i revisors skjønn av hvilke forhold som revisor anser det nødvendig å gjøre brukerne oppmerksomme på.

Key Audit Matters (KAM)

ISA 701 er en ny revisjonsstandard og trådte i kraft for regnskap med balansedato etter 15. desember 2016. Etter standarden skal revisor omtale KAM i sin beretning. Formålet med det nye kravet er å øke informasjonsverdien av beretningen ved å bidra til større åpenhet om den utførte revisjonen. KAM er de forholdene som etter revisors profesjonelle skjønn har vært av størst betydning ved re-

sjonen av regnskapet i den aktuelle perioden. Omtale av KAM i revisjonsberetningen er ingen erstatning for avvik i revisjonsberetningen. Revisor kan for eksempel ikke unnlate å ta forbehold i revisjonsberetningen under henvisning til at det aktuelle forholdet er omtalt som KAM.

KAM er forhold som har krevd særskilt oppmerksomhet fra revisor. Områder med høyere risiko for vesentlige feil eller særskilt risiko er naturlige kandidater til å bli omtalt som KAM. Skjønnsmessige vurderinger, områder med stor estimatusikkerhet og betydelige transaksjoner og hendelser vil i mange sammenhenger ha karaktertrekk som KAM.

Vi gjennomgikk revisjonsberetningene for 2016 til alle IFRS-rapporterende selskaper notert på Oslo Børs. I tabellen under gis en oppsummering av antall KAM i de aktuelle 168 revisjonsberetningene.

Figur 2 – Antall KAM-er

Antall KAM	0	1	2	3	4	5	Alle
Totalt	6	46	62	41	9	4	168
1 %	4 %	27 %	37 %	24 %	5 %	3 %	100 %

Det var totalt 348 KAM, noe som utgjør et snitt på 2,07 pr. revisjonsberetning. Gjennomsnittet for de største selskapene (OBX) er høyere, nemlig 2,52, noe som, ikke uventet, tilsier at revisjon av store, mer komplekse virksomheter innebærer vurderinger av flere sentrale forhold enn i mindre og relativt enklere virksomheter.

Det er videre interessant å merke seg at mer enn 90 % av beretningene hadde tre eller

færre KAM-er. Kanskje noe overraskende er det at seks beretninger, 4 %, ikke hadde omtale av KAM, presumptivt fordi revisor var av den oppfatningen at ingen forhold hadde krevd særlig oppmerksomhet. Sammenlignet med en tilsvarende undersøkelse gjort av Financial Reporting Council (FRC) i Storbritannia (mars 2015, «Extended Auditor's Report – A review of experience in the first year»), er denne observasjonen interessant. FRC identifiserte ingen revisjonsberetninger uten KAM-er. Det fremgår av ISA 701 at revisor skal inkludere i eget avsnitt en omtale av at det ikke foreligger noen KAM dersom ingen KAM er identifisert. Av de seks, er det kun tre som inneholder et slikt avsnitt.

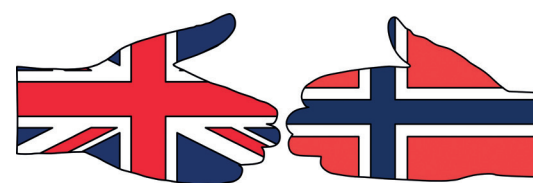
Figur 3 – KAM-er bransjefordelt

Bransje	KAM snitt	Antall selskaper
Telekom	3,00	2
Forbruksvarer	2,37	8
Finans	2,35	14
Materialer	2,25	8
Energi	2,25	40
Egenkapitalbevis	2,11	19
IT	2,10	20
Forsyning	2,00	3
Shipping	2,00	4
Industri	1,96	28
Konsumvarer	1,56	9
Eiendom	1,33	6
Helsevern	1,28	7
Totalt	2,07	168

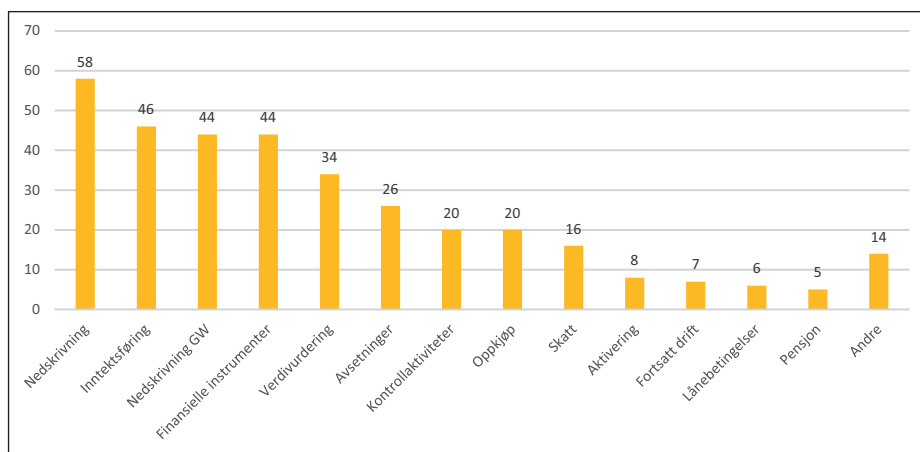
Telekom var den sektoren med gjennomsnittlig flest KAM-er – tre. Etersom det kun var to selskaper i denne sektoren, er imidlertid den observasjonen mindre interessant. For øvrig var det forbruksvarersegmentet og finans som var de bransjene med gjennomsnittlig flest KAM-er.

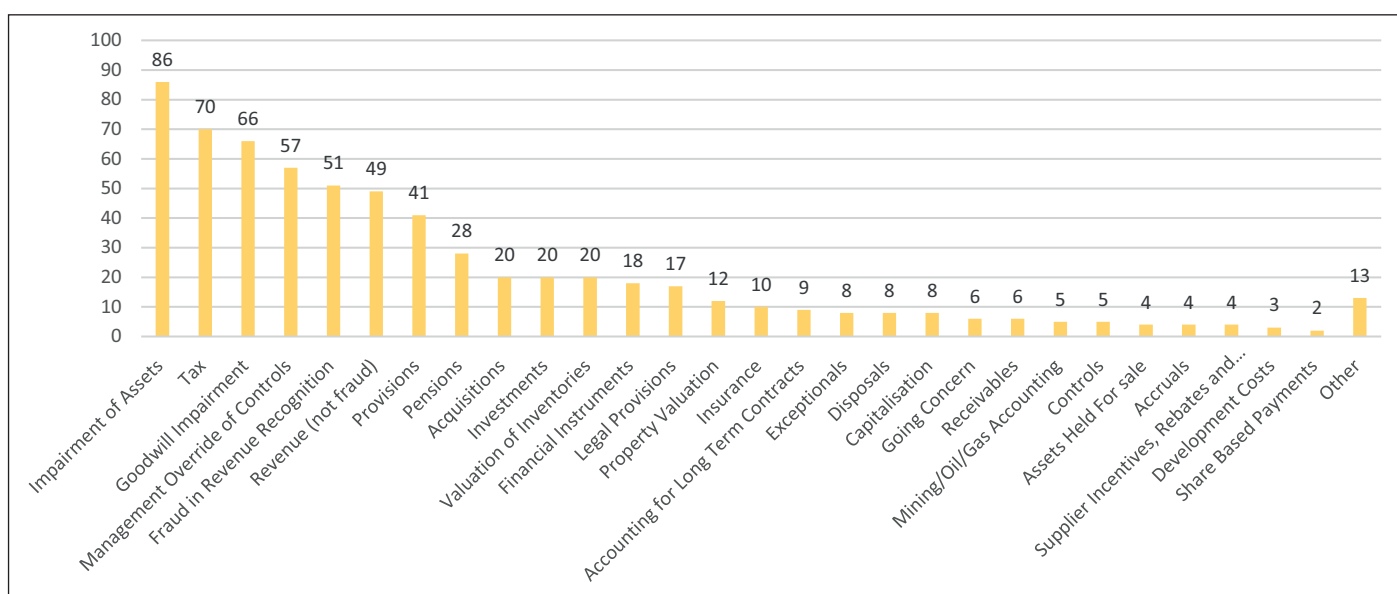
Områder med høyere risiko for vesentlige feil eller særskilt risiko er naturlige kandidater til å bli omtalt som KAM.

Misligheter i inntektsføringen representerer en betydelig kategori i det engelske utvalget, mens misligheter ikke dukker opp i et eneste tilfelle i den norske undersøkelsen.

Figur 4 – KAM-typer Norge (348)

Figur 5 – KAM-typer Storbritannia (650)

Oversiktene over oppsummerer alle KAM-ene i revisjonsberetningene for 2016 til alle IFRS-rapporterende selskaper på Oslo Børs og tilsvarende for britiske selskaper i 2014 slik det fremkommer i den ovenfor omtalte FRC-rapporten.

Både vi og FRC fant at den desidert mest vanlige KAM-en er nedskrivninger, med inntektsføring som en god nummer to blant de norske børsnoterte selskapene. Dersom en slår sammen den generelle nedskrivningskategorien og nedskrivning av goodwill, blir tendensen enda tydeligere, både i vår og FRC sin undersøkelse. Det som kjennetegner nedskrivningsvurderinger er at det i stor grad er tale om å gjennomføre gode verdsettelse. Dersom de to nedskrivningskategoriene og verdivurdering betraktes som en samlekategori, dekkes ca. 40 % av samtlige KAM-er på Oslo Børs i 2016. Det gir en klar og tydelig pekepinn på at revisjonsarbeidet rundt verdsettelse

kan være krevende og gir også et indirekte signal om hvor betydelig den usikkerheten som er innarbeidet i regnskapet er.

For øvrig er inntektsføring en av de mest sentrale KAM-ene på Oslo Børs, noe som heller ikke er veldig overraskende gitt at topplinjen i resultatregnskapet er et viktig måletall for brukerne og gitt at det er direkte styrende for resultatmålingen.

Det er interessant at misligheter i inntektsføringen representerer en betydelig kategori i det engelske utvalget, mens misligheter ikke dukker opp i et eneste tilfelle i den norske undersøkelsen. Det kan være flere årsaker til denne forskjellen, for eksempel ulike revisjonsmessige tilnærminger, men en kan heller ikke utelukke at det også reflekterer en kulturell forskjell, representert ved en grunnleggende større tillit til selskapets og ledelsens incentiver, motiver og evner, i Norge. En kan heller

ikke utelukke at en tilsvarende FRC-undersøkelse for 2016 ville vist at misligheter i inntektsføring ikke lenger er en like aktuell KAM som i 2014, som var det første året en innførte KAM-er i britiske revisjonsberetninger.

Figur 6 gir en bransjeoversikt, og illustrerer, ikke overraskende, at det er enkelte bransjetendenser. For eksempel representerer finansielle instrumenter et særlig sentralt forhold i bank- og finanssektoren, og det er særlig tap på utlån som er aktuelt i banksektoren. Tilsvarende er «kontrollaktiviteter» som først og fremst refererer til omfanget og betydningen av IT-kontroller et forhold som ofte anses å være KAM i denne sektoren. Verdivurdering er et hyppig og sentralt forhold trukket frem i eiendomsbransjen og konsumvaresektoren. I sistnevnte sektor inngår oppdrettselskaper som måler varelageret (levende fisk) til virkelig verdi. Nedskrivning er viktig i

Figur 6 KAM-typer bransjefordelt

KAM i % av sektor	Egenkapitalbevis	Eiendom	Energi	Finans	Forbruksvarer	Forsyning	Helsevern	Industri	IT	Konsumvarer	Materialer	Shipping	Telekom
Nedskrivning	-	-	36 %	6 %	11 %	17 %	13 %	15 %	10 %	7 %	11 %	38 %	33 %
Inntektsføring	-	22 %	8 %	6 %	16 %	17 %	13 %	22 %	27 %	7 %	26 %	-	17 %
Nedskrivning GW	-	-	10 %	6 %	37 %	17 %	25 %	18 %	20 %	14 %	11 %	-	17 %
Finansielle instrumenter	53 %	11 %	6 %	30 %	5 %	17 %	-	4 %	7 %	-	-	-	-
Verdivurdering	-	56 %	6 %	9 %	11 %	17 %	-	11 %	2 %	57 %	16 %	-	-
Avsetninger	-	-	13 %	9 %	5 %	-	-	11 %	2 %	-	11 %	-	17 %
Kontroll aktiviteter	28 %	-	1 %	24 %	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oppkjøp	3 %	11 %	4 %	3 %	-	-	13 %	7 %	10 %	14 %	-	25 %	-
Skatt	-	-	6 %	-	5 %	-	25 %	5 %	2 %	-	16 %	-	17 %
Aktivering	-	-	-	-	5 %	-	13 %	2 %	10 %	-	-	13 %	-
Fortsatt drift	-	-	2 %	-	-	-	-	2 %	7 %	-	5 %	-	-
Lånebetingelser	-	-	4 %	-	-	-	-	-	-	-	-	25 %	-
Pensjon	8 %	-	1 %	3 %	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Annet	10 %	-	3 %	3 %	5 %	17 %	-	4 %	2 %	-	5 %	-	-
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

alle bransjene (dette fremkommer ikke direkte for bank- og finanssektoren, men er innbakt i «Finansielle instrumenter» for disse).

Kvartalsrapportering

Det har lenge vært krav til kvartalsrapportering blant børsnoterte foretak i Norge. Fra og med 2017 er imidlertid dette kravet opphevet. Verdipapirhandelloven stiller kun krav om halvårs- og årsregnskap.

Denne lovendringen ble vedtatt til tross for stor skepsis i brukermiljøene. En undersøkelse blant medlemmene i Norske Finansanalytikerforening (NFF) i 2015 viste at et stort flertall ikke støttet sjeldnere rapportering enn kvartalsvis. Lovgiver har imidlertid vektlagt regnskapsprodusentenes oppfatning av at hyppig rapportering er ufor-

holdsmessig kostnadsdrivende og at det kan lede til at ledelsen blir for opptatt av kort-siktige resultater, på bekostning av langsiktighet, samt at det internasjonalt i mindre grad enn tidligere er vanlig å stille krav om kvartalsrapportering.

Med dette som bakteppe har Oslo Børs i sin IR-anbefaling oppfordret til fortsatt kvartalsvis rapportering i samsvar med IAS 34 *Delårsrapportering* i første og tredje kvartal.

I første kvartal 2017 var det ti selskaper som ikke rapporterte etter IAS 34. Av disse ti var det fire som erstattet IAS 34-regnskapet med en annen form for kvartalsrapport, typisk i presentasjonsformat med regnskapsoppstillinger, men uten den tilleggsinformasjonen som IAS 34 krever. De

øvrige seks publiserte ikke finansiell informasjon for første kvartal.

Denne utviklingen er i strid med Oslo Børs' anbefaling. Den er også i strid med den årlige septemberuttalelsen til Komité for Finansiell Informasjon (KFI) i NFF. KFI klargjorde i sin uttalelse i 2017 at behovet for hyppig og sammenlignbar informasjon er så stort at en utvikling der stadig flere selskaper dropper eller erstatter kvartalsvis IAS 34-rapportering, kan være negativ for prisingen i markedet.

Det som blir særlig interessant å følge er hva som blir fjerdekvartalspraksis. Når det ikke lenger er et lovkrav, og Oslo Børs heller ikke anbefaler fjerdekvartalsrapportering på samme måte som for første- og tredje-kvartal, vil det ikke være overraskende om flere selskaper unnlater eller erstatter IAS 34-rapporteringen i fjerde kvartal. I så fall vil det være en forventning om at årsregnskapsrapporteringen fremskyndes sammenlignet med tidligere praksis. Oslo Børs har i sin IR-anbefaling lagt til grunn at dersom det ikke publiseres en fjerdekvartalsrapport, bør årsregnskapet publiseres senest tre måneder etter regnskapsperiodens utgang (lovens krav er fire måneder).

Opplysninger om nye standarder

Noter til årsregnskapet tilrettelegger for åpenhet om informasjon og redegjørelse for hvordan tall i årsregnskapet er fremkommet. Når en ny standard eller endring er offentliggjort, men enda ikke er trådt i kraft i regnskapsperioden, skal selskapet opplyse om det og forventet regnskaps-

Fra og med 2017 stiller Verdipapirhandelloven kun krav om halvårs- og årsregnskap.

messig effekt av å implementere den nye standarden eller endringen.

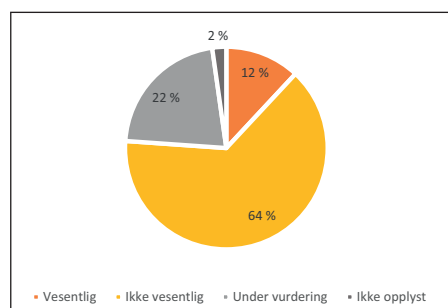
Sentrale standarder som IFRS 9 (finansielle instrumenter), IFRS 15 (inntektsføring) og IFRS 16 (leieavtaler) trer i kraft i 2018 (IFRS 9 og IFRS 15) og i 2019 (IFRS 16). På grunn av disse store «omleggingene» av regnskapspraksis har kravet til informasjon om forventet regnskapsmessig effekt fått særlig stor oppmerksomhet den siste tiden, både blant regulerende myndigheter (som ESMA og IOSCO) og blant brukere (for eksempel uttalte NFF KFI seg om behovet for utdypende informasjon om de nye standardene i sin uttalelse i september 2017).

Med dette bakteppet gjennomgikk vi alle de IFRS-rapporterende selskaperes regnskap for 2016 for å kartlegge omfanget og innholdet i de aktuelle notene.

90 % av selskapene ga informasjon om alle de tre nevnte standardene. Blant de resterende 10 % var det hovedsakelig selskaper i bank- og finanssektoren, og for mange av disse forventes særlig IFRS 15 ikke å ha vesentlig betydning.

IFRS 9

97 % av de IFRS-rapporterende selskaperne notert på Oslo Børs opplyste at IFRS 9 er offentliggjort. En rimelig antakelse, når en ser på virksomheten til de resterende 3 %, er at den nye standarden neppe vil ha vesentlig betydning for dem.

Figur 7 – IFRS 9-effekter

Det er formålstjenlig å skille mellom selskaperne i finanssektoren og øvrige selskaper når man vurderer virkninger av IFRS 9, ettersom finansielle instrumenter nesten uten unntak er av stor betydning for finanssektoren, mens den for øvrige foretak normalt er mindre betydningsfull. I figur 7 er selskaper i finanssektoren derfor holdt utenfor. Av de øvrige selskaperne fremkommer det at 64 % antok at den nye

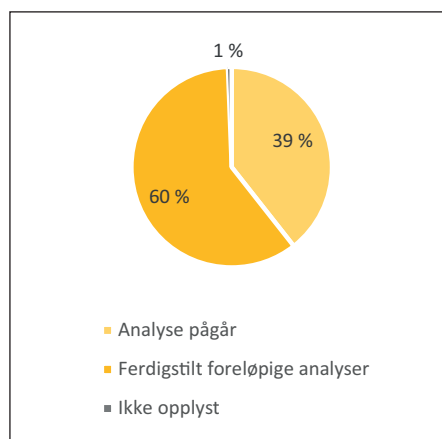
standarden ikke ville ha vesentlig effekt for regnskapet. 12 %, innenfor ulike sektorer som industri, IT og energi, forutså at effekten ville være betydelig.

I finanssektoren var informasjonen om den nye standarden langt mer utdypende, men ingen av de 33 selskaperne i denne sektoren kvantifiserte forventet effekt. Med tanke på at ulike aktører har estimert at virkningen for tapsavsetninger i banker vil bli i størrelsesorden 20–30 %, er det ikke uventet at brukerne, etter hvert med en viss utålmodighet, etterlyser mer og kvantifisert informasjon om hva den forventede effekten av IFRS 9 er.

En interessant observasjon var at tre selskaper tidlig implementerte IFRS 9 i 2016, og tre andre selskaper opplyste at de vil tidligimplementere standarden i 2017. Få selskaper internasjonalt har tidligimplementert standarden. I skrivende stund er ikke IFRS 9 ferdigbehandlet i EØS-komiteen og således er standarden fortsatt ikke inntatt i norsk forskrift. Det antas at de selskaperne som har tidligimplementert IFRS 9 har ansett at EØS-godkjenning og påfølgende forskriftsendring er kun for formaliteter å regne, og derfor ikke er avgjørende for anvendelse.

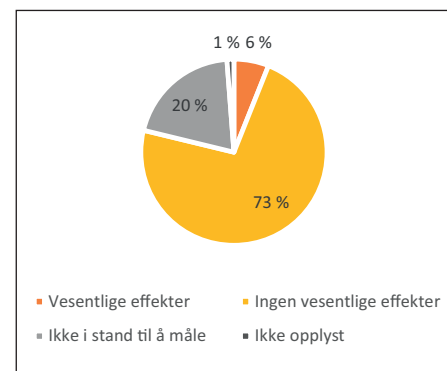
IFRS 15

IFRS 15 er en mer gjennomgripende omlegging av gjeldende praksis enn IFRS 9, på den måten at inntekt er et sentralt regnskapstall for alle selskaper, på tvers av bransjer. Men som allerede nevnt, IFRS 15 antas å ha mindre virkning for en del selskaper i finanssektoren, og derfor er det kanskje ikke overraskende at majoriteten av de 5 % av selskaperne som ikke omtalte IFRS 15 i 2016-regnskapet, er i denne sektoren.

Figur 8 – Forberedelser til IFRS 15

Som oversikten nederst på siden viser, informerte 60 % av foretakene om at en foreløpig vurdering av implementeringseffekten av standarden var ferdigstilt. Men som det fremgår fra figur 9, opplyser bare 6 % at effekten av IFRS 15 antas å bli vesentlig.

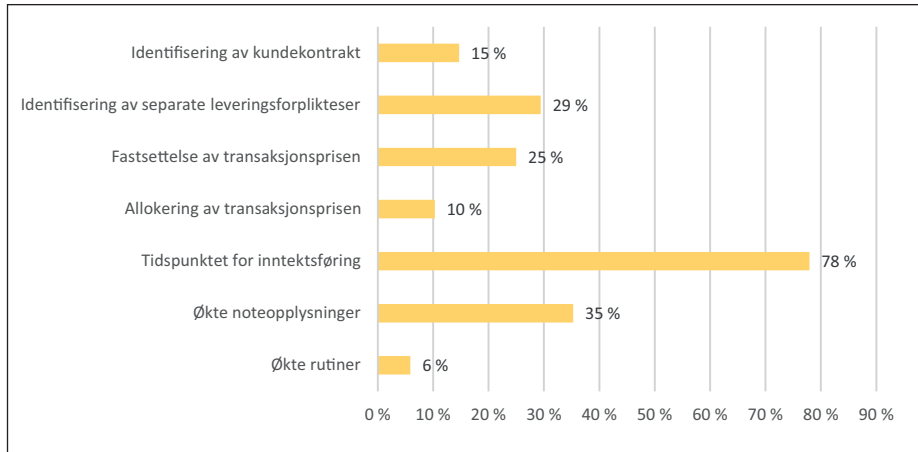
Figur 9 – IFRS 15-effekter

Bare 4 % av selskaperne ga kvantifisert effektinformasjon, og disse fokuserte på hvilken virkning standarden ville ha hatt på inntektene i 2016. Til tross for at valg av overgangsmetode er en sentral parameter når en vurderer effekten av IFRS 15, var det kun 12 % av selskaperne som opplyste om de skulle anvende full eller modifisert retrospektiv metode i overgangsåret. Et flertall av disse planla å anvende IFRS 15 retrospektivt fullt ut.

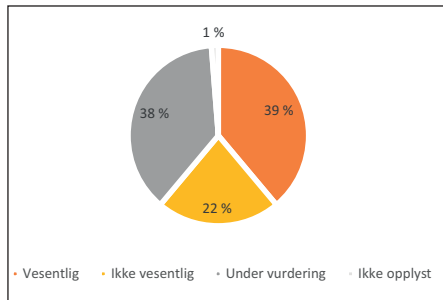
Som oversikten i Figur 10 på neste side illustrerer, antok 78 % av selskaperne som omtalte virkningen av standarden (41 % av utvalget), enten kvalitativt eller kvantitativt, at tidspunktet for inntektsføring vil bli påvirket. 29 % antok at nye leveringsforpliktelser vil bli identifisert under IFRS 15, mens bare 10 % antok at noteopplysningene ville bli vesentlig forskjellige etter IFRS 15. Det siste er overraskende, gitt at det er rimelig opplagt at alle selskaper med inntekter vil måtte gi betydelig mer og annen tilleggsinformasjon etter IFRS 15 enn det de gjør etter gjeldende praksis.

IFRS 16

IFRS 16 trer i kraft i 2019. I motsetning til IFRS 15, hvis overordnede innvirkning på regnskapsføringen avhenger av kontraktsspesifikke forhold, er den overordnede effekten av IFRS 16 rimelig enkelt tilgjengelig.

Figur 10 – Spesifikasjon av IFRS 15-effekter

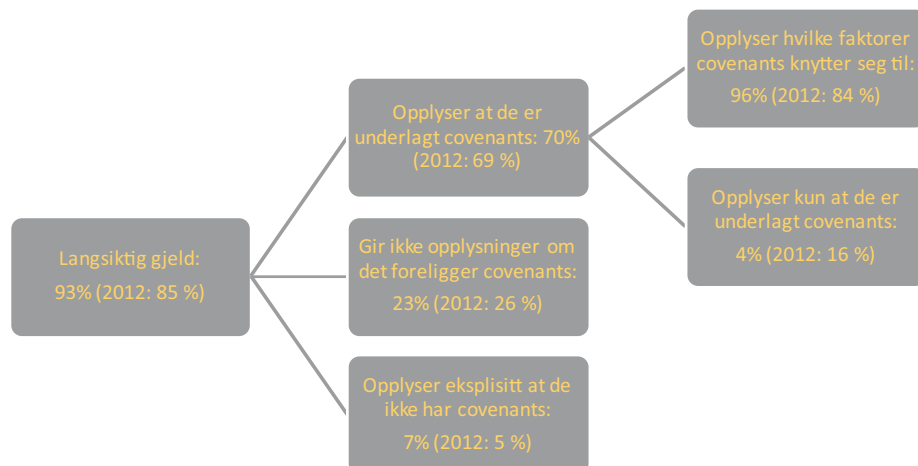
Figur 11 – IFRS 16-effekter

Grovt sagt vil effekten være at operasjonelle leieavtaler som i dag regnskapsføres fortløpende som en driftskostnad, skal bruttoføres i balansen. Videre vil også resultatet påvirkes ved at kostnadsføringen vil komme i form av avskrivninger og rentekostnad, og også kontantstrømanalysen blir direkte påvirket. Disse utslagene medfører også at nøkkeltall endres som et resultat av IFRS 16. Derfor er det kanskje

heller ikke overraskende at selskapene i langt større utstrekning enn for IFRS 9 og IFRS 15 tilkjenner at standarden vil få vesentlig betydning for regnskapet, og så mange som 14 % kvantifiserer effekten, til tross for at det var nesten to år til IFRS 16 trådte i kraft da 2016-regnskapet ble publisert.

Opplysninger om lånebetingelser

Lånebetingelser, eller «covenants» som er det mer presise engelskspråklige uttrykket, er krav eller begrensninger som långiver pålegger låntaker, typisk i form av terskelverdier for nøkkeltall. Det følger av IFRS 7 *Finansielle instrumenter – opplysninger* at det skal gis opplysninger som gjør brukerne av regnskapet i stand til å vurdere arten og omfanget av risiko som oppstår som følge av finansielle instrumenter, herunder gjeldsinstrumenter. Det er imidlertid kun ved brudd på lånebetingelser at IFRS inneholder konkrete krav til opplysninger om lånebetingelser.

Figur 12 – Opplysninger om lånebetingelser

I den årlige uttalelsen til KFI som omtalt over, presiseres det i 2017 at informasjon om lånebetingelser er særlig viktig når risikoen for brudd er stor. Omtrent samtidig utga IASB PS2, som omtalt innledningsvis, som blant annet forutsetter at informasjon om lånebetingelser skal gis med mindre brudd på disse er «svært usannsynlig» («remote»). KFIs og IASBs nylige presiseringer er et signal om at regnskapspraksis på området har vært mangelfull. Vår praksisundersøkelse underbygger den antagelsen.

Første gang vi så nærmere på opplysningene om lånebetingelser var i 2013 (2012-regnskapene). Når vi gjorde det samme nå (2016-regnskapene), var det derfor mulig å gjøre en form for «trendanalyse».

I 2012 ga 63 % av alle de børsnoterte selskapene opplysninger om lånebetingelser, mens tilsvarende tall i 2016 var 70 %. Mer interessant er det imidlertid at av de som har rentebærende gjeld, er det også en økning i opplysningsviljen, fra 74 % (69 % + 5 %) i 2012 til 77 % (70 % + 7 %) i 2016. Det var henholdsvis 5 % i 2012 og 7 % i 2016 som ga «negativ uttalelse» om lånebetingelser, altså at de opplyste om at de ikke var underlagt finansieringsbegrensninger i form av lånebetingelser.

Ovenstående gir kun et inntrykk av opplysningsomfanget, ikke informasjonsinnholdet. Av de som opplyser at de er underlagt lånebetingelser, var det i 2016 96 % (84 % i 2012) som sa noe om arten av betingelser. De vanligste lånebetingelsene refererer til netto rentebærende gjeld/driftsresultat før avskrivninger og minimumskrav til egenkapital.

KFI trakk frem blant annet B2Holding ASA som et eksempel på et selskap som gir god informasjon om lånebetingelser. Under gjengis et utdrag fra selskapets 2016-regnskap:

Financial covenants

The financial covenants at 31 December 2016 for the bond loan and the multi-currency revolving credit facility are summarised below. All covenants have been met at 31 December 2016 and 31 December 2015.

The financial covenants for the bond loan are as follows:

	Requirement	2016	2015
Total loan to value	Maximum 75 %	60 %	56 %
Leverage ratio	Maximum 4.0	2.7	2.5
Net interest cover ratio	Minimum 4.0	6.5	8.1

The financial covenants for the multi-currency revolving credit facility are similar to the bond loan covenants but also include covenants for the borrowing base ratio, the equity ratio and the ratio of actual NPL portfolio cash collection compared to cash collection forecasts. In addition to this, the covenants for the borrowing base ratio and the ratio of actual NPL portfolio cash collection compared to cash collection forecasts are measured at the "Restricted Group" level, which comprises Ultimo Netherlands BV and its directly and indirectly owned subsidiaries.

ten i regnskapet. Om denne informasjonen er direkte relevant, kan vi ikke si noe om på grunnlag av undersøkelsen, men vi forventer at endringen over tid vil skape økt interesse for revisjonsberetningen. KFI antydte i sin 2017-uttalelse, som tidligere omtalt, at analytikere i liten grad har brukt revisjonsberetningen i sitt analysearbeid, men påpekte at fremover, særlig med tilleggsinformasjonen som gis gjennom KAM-ene, bør brukerne av regnskapet vie revisjonsberetningen større oppmerksomhet.

Ikke mange selskaper har funnet det formålstjenlig å avvike kvartalsvis IAS 34-rapportering. Omfanget av selskaper som ikke rapporterte etter IFRS i første kvartal 2017, var likevel såpass betydelig at det blir spennende å se hva mønsteret blir fremover. Dersom flere selskaper utnytter adgangen til å droppe kvartalsrapportering, må det forventes at alternative former for kvartalsrapportering utvikles. Syretesten da, sett fra et brukerståsted, blir om de alternative rapportene blir sammenlignbare, eller om de i stor grad blir preget av selskapsespesifikke løsninger som gjør det vanskelig for brukerne å ha kvalifiserte oppfatninger om resultatutviklingen på tvers av selskapene.

De nye standardene, IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16, vil gi store utslag i mange regnskap. Det er overraskende at selskapene fortsatt, og da siktes det også til selskaperes halvårsrapportering i 2017, i begrenset grad har evnet å gi relevant effektinformasjon til markedet. Når det er sagt, er det i denne sammenhengen viktig å skille mellom de selskapene som ikke har gjennomført analysearbeidet som kreves for å kartlegge effekten av de nye standardene, og de selskapene som har nedlagt omfattende arbeid med de nye standardene, men på grunn av tolkningsusikkerhet fortsatt ikke er i stand til å kvantifisere virkningene.

Informasjon om lånebetingelser er viktig for brukerne. Årets praksisundersøkelsen illustrerer at det gis stadig mer informasjon om disse, og med PS2 kan det for noen bli aktuelt med ytterligere informasjonsgiving om lånebetingelser i 2017-regnskapene.

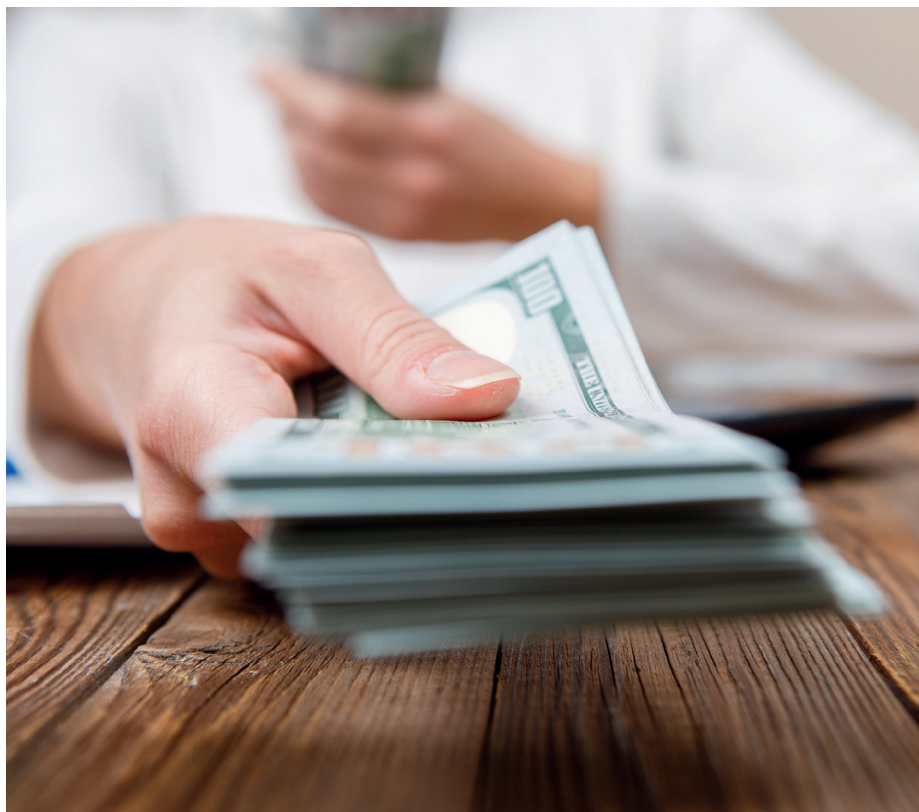
KFI pekte i uttalelsen på at B2Holding ikke bare opplyser om arten av betingelser, men også minimumskravene, samt de faktiske måltallene, sånn at brukeren av regnskapet får et inntrykk av risikoen for betingelsesbrudd.

Vår undersøkelse viser at det er blitt vanligere å gi mer fyllestgjørende informasjon om lånebetingelser. Brukere, for eksempel KFI, påpeker imidlertid at mange selskaper fortsatt gir for lite informasjon. Dette kan muligens forklares ved manglende eksplisitte standardkrav, men en slik regeltilnærming, som i realiteten innebærer helt eller delvis ignorering av det generelle kravet til å gi tilleggsinformasjon som er relevant, neppe er forsvarlig. Veiledning som er innarbeidet i PS2, understreker behovet for at selskaper i større grad vurderer brukernes informasjonsbehov når det tas stilling til hvilken informasjon som skal gis om lånebetingelser.

Avsluttende kommentarer

Årets praksisundersøkelse har hatt søkelys på områder som preges av iverksatte eller kommende reglendinger.

Innføringen av krav til revisor om å redegjøre for sentrale forhold i revisjonen har utvilsomt bidratt til økt innsikt for brukerne av regnskapet og revisjonsberetningen. Fordelen med KAM-kravet er at brukerne får informasjon som kan brukes til å vurdere påliteligheten

Lånebetingelser/«covenants» er krav eller begrensninger som långiver pålegger låntaker, typisk i form av terskelverdier for nøkkeltall.